

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO- RPO-571470-XVIII/07

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 27/12/2007r.

Pani
Ewa Kopacz
Minister Zdrowia

WARSZAWA

Szanowna Pani Minister

Rzecznik Praw Obywatelskich w toku realizacji ustawowych kompetencji, badał tryb i sposób funkcjonowania Komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających. Do zadań tej Komisji zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2004r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających oraz składu, trybu powoływania i zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających (Dz.U. z 2004, Nr 179, poz.1854 z późn. zm.), należy między innymi wydawanie opinii dla właściwych sądów w sprawie przyjmowania, wypisywania lub przenoszenia sprawców, wobec których orzeczono wykonywanie środka zabezpieczającego w zakładach psychiatrycznych i zakładach leczenia psychiatrycznego. Podkreślić należy, iż wymienieni sprawcy przestępstw, zgodnie z przepisami kodeksu karnego, oczekują na wydanie opinii w sprawie miejsca wykonywania środka zabezpieczającego w aresztach śledczych, jako osoby tymczasowo aresztowane.

Asumpt do przedstawienia istniejącego w praktyce problemu związanego z działalnością Komisji stanowić będzie konkretny przypadek, który zaistniał przed Sądem Rejonowym dla Krakowa-Podgórze w sprawie o sygn. II K 641/07/P. Postanowieniem z dnia 3 lipca 2007r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze Wydział II Karny umorzył postępowanie karne wobec osoby podejrzanej, w związku z zaistnieniem przesłanek wymienionych w art.93 i 94 §1 i §2 k.k., orzekając jednocześnie środek zabezpieczający w postaci umieszczenia podejrzanego w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Nadto Sąd utrzymał i przedłużył wobec podejrzanego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, na okres kolejnych trzech miesięcy tj. do dnia 17

października 2007r., jednakże nie dłużej, aniżeli do czasu rozpoczęcia wykonywania środka zabezpieczającego. W dniu 20 lipca 2007r. Sąd zwrócił się do Komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających o wydanie opinii w sprawie miejsca wykonywania środka zabezpieczającego, wskazując iż osoba wobec której orzeczono środek zabezpieczający przebywa w areszcie śledczym, jako tymczasowo aresztowany. Pomimo skierowania do Komisji monitów w dniach 13 września 2007r., oraz 28 września 2007r., opinia w sprawie miejsca wykonywania środka zabezpieczającego nie została wydana do dnia upływu wyznaczonego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Wobec powyższego, w dniu 15 października 2007r., w związku z istnieniem w dalszym ciągu przesłanek stosowania środka zapobiegawczego, Sąd był zobligowany przedłużyć termin stosowania w przedmiotowej sprawie środka zapobiegawczego, na okres kolejnych trzech miesięcy. Komisja psychiatryczna do spraw środków zabezpieczających wydała opinię dotyczącą miejsca realizacji środka zabezpieczającego dopiero w dniu 19 października 2007r. Po otrzymaniu tej opinii Sąd wydał postanowienie o wyznaczeniu miejsca wykonywania środka zapobiegawczego, zwracając się jednocześnie do właściwego szpitala o wyznaczenie terminu przyjęcia osoby przebywającej w areszcie śledczym.

Wskazać należy, iż w świetle przedstawionego stanu faktycznego niezrozumiałe jest, dlaczego osoba, wobec której orzeczono środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, przez okres około czterech miesięcy przebywała w areszcie tymczasowym, oczekując na opinię Komisji w przedmiocie miejsca wykonywania środka zabezpieczającego. Podkreślić należy, iż środki zabezpieczające stosuje się wobec osób chorych, które winny być poddane odpowiedniej opiece, oraz leczeniu. Nadmienić należy, iż jak stwierdził Sąd w piśmie skierowanym w odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich, w tym okresie czasu stan zdrowia tymczasowo aresztowanego uległ znacznemu pogorszeniu. Sytuacja taka być może nie zaistniałaby, gdyby chory w tym czasie, przebywał nie w areszcie śledczym, w otoczeniu osób podejrzanych o popełnienie przestępstw, lecz w szpitalu.

Należy także zauważyć, iż okres niemal czterech miesięcy, który upłynął od dnia uprawomocnienia się postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa-Podgórze w Krakowie, do dnia wydania przez Komisję psychiatryczną do spraw środków zabezpieczających opinii w przedmiotowej sprawie, chociażby w odniesieniu do pierwszego okresu ustawowego tymczasowego aresztowania, który zgodnie z art.263§1 k.p.k. oznacza się na czas nie dłuższy, niż trzy miesiące, bezsprzecznie powinien być

uznany jako w sposób znaczący przekraczający istniejące standardy. Pomijając fakt, iż jak wynika z informacji przekazanych przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze, Komisja psychiatryczna obraduje jedynie raz w tygodniu, oczywistym wydaje się, że powinna ona wydać opinię w przedmiocie miejsca realizacji środka zabezpieczającego wobec osoby, która przebywa w areszcie śledczym w charakterze tymczasowo aresztowanego niezwłocznie, po otrzymaniu z sądu dokumentów przedmiotowej sprawy. W tym świetle jednoznacznie negatywnie należy ocenić taką sytuację, iż opinia Komisji zostaje wydana dwa dni po upływie orzeczonego przez sąd trzymiesięcznego okresu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Zaznaczyć należy, iż skutkiem tego była konieczność dalszego tymczasowego aresztowania osoby, wobec której został orzeczony środek zapobiegawczy. Stan ten budzi zasadnicze wątpliwości w świetle art. 31 ust.3 Konstytucji RP. Pragnę zauważyć, iż Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 lipca 2006r., sygn. akt SK 58/03 w sposób jednoznaczny zaakceptował pogląd wyrażony przez Rzecznika Praw Obywatelskich, iż niewłaściwa organizacja postępowania nie może warunkować terminu stosowania najostrzejszego środka zapobiegawczego, jakim jest tymczasowe aresztowanie. Nie może budzić wątpliwości, iż stanowisko, które zajął w tej materii Trybunał Konstytucyjny można odnieść odpowiednio do niewłaściwej organizacji pracy Komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających. Także Europejski Trybunał Praw Człowieka w orzeczeniach wydanych na podstawie art.5 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993r., Nr 61, poz.284) niejednokrotnie wyrażał pogląd o konieczności oceny okresu tymczasowego aresztowania w kategoriach rozsądku, oraz konieczności zachowania szczególnej staranności przez organy państwa w trakcie prowadzenia postępowania.

Konkludując, następstwem opisanego w niniejszym wystąpieniu sposobu funkcjonowania Komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających jest to, iż osoby chore wobec których orzeczono środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym nie mogą liczyć na natychmiastowe poddanie terapii, w warunkach odpowiadających ich stanowi zdrowia, albowiem zmuszone są miesiącami oczekiwać w aresztach śledczych, na opinię Komisji. W mojej ocenie stan ten w sposób oczywisty nie realizuje standardów w zakresie praw i wolności obywatelskich, które wyznacza Konstytucja RP, oraz Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Wobec powyższego na podstawie art.16 ust.1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r., Nr 14 poz.147) zwracam się do Pani Minister z prośbą o podjęcie działań zmierzających do usunięcia wskazanych naruszeń praw osób, wobec których orzeczono środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Proszę również o rozważenie podjęcia inicjatywy legislacyjnej mającej na celu nowelizację rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2004r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających oraz składu, trybu powoływania i zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających (Dz.U. z 2004, Nr 179, poz.1854 z późn. zm.) w taki sposób, aby rozporządzenie gwarantowało rozsądne terminy rozpatrzenia przez Komisję wpływających do niej wniosków w sprawie wydania opinii.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich